

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
ІНСТИТУТ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради
УДУ імені Михайла Драгоманова
«27» листопада 2025 р.
Протокол № 5
Голова Вченої ради, ректор Університету
Віктор АНДРУЩЕНКО

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів
загальної середньої освіти
«МАЙСТЕРНЯ ДЛЯ НАДАВАЧІВ СУПЕРВІЗІЇ: ПРОФЕСІЙНА
ПІДТРИМКА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ»**

Київ - 2025

Розробник:

Криворізький державний педагогічний університет (**Ірина МАКАРЕНКО** кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, докторант кафедри освіти дорослих Українського державного університету імені Михайла Драгоманова).

Напрями підвищення кваліфікації: розвиток професійних компетентностей вчителів закладів загальної середньої освіти; формування емоційно-етичної компетентності вчителів.

Розроблено на основі типової програми: типова програма підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти (Наказ МОН України від 13.09.2024 № 1311).

Термін дії програми: з 2026 до 2031 року

Рецензенти:

Гаманюк Віта, проректор з наукової роботи Криворізького державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор;

Франчук Наталя, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики навчання математики Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. Перехід до людиноцентричної моделі освіти, що вимагає переосмислення традиційних підходів до професійного розвитку педагога, визначає пріоритетність автономії вчителя та його постійного професійного зростання.

Дана програма є критично важливою для формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах, оскільки супервізія слугує механізмом систематичної рефлексії, самооцінювання та корекції професійної діяльності тощо. Окрім цього, актуальність програми полягає у формуванні корпусу кваліфікованих надавачів супервізійних послуг, здатних імплементувати превентивні та корекційні інтервенції для збереження психологічного благополуччя та професійної резильєнтності педагогів.

Програму розроблено з урахуванням Порядку надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 14.06.2024 № 855, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.08.2024 за №1201/42546, наказу МОН від 13.09.2024 № 1311 «Про затвердження Типової програми підготовки (підвищення кваліфікації) надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти», наказу МОН від 20.09.2024 № 1349 «Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти», Постанови КМУ від 05 липня 2024 року № 796 «Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа (далі – НУШ)» у 2024 році», а також Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом МОН від 29.08.2024 № 1225.

Окрім цього, програма підвищення кваліфікації розроблена відповідно до сучасних вимог професійного розвитку педагогічних працівників, спрямована на формування компетентностей супервізорів для надання професійної підтримки та психологічної допомоги освітянам в умовах реформування української освіти. У Законах України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту» задекларовані поняття професійного розвитку педагогічних працівників (ст. 59 ЗУ «Про освіту»), надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) (п. 2 ст. 54 «Про повну загальну середню освіту»), закладені основи для створення умов щодо розбудови інституту супервізії в Україні.

Цільова група:

- практичні психологи закладів загальної середньої освіти;

- методисти районних/міських методичних кабінетів;
- консультанти центрів професійного розвитку педагогічних працівників;
- зовнішні консультанти та тренери в освіті;
- заступники директорів з навчально-виховної роботи;
- педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники закладів освіти різних рівнів

Обсяг (тривалість). 30 годин (1 кредит ЄКТС). 5 днів інтенсивного навчання або 10 тижнів (по 3 години на тиждень)

Особливості реалізації програми. Програма реалізується за змішаною (blended learning) формою навчання з наступним розподілом:

- синхронне навчання: 18 годин (60 %) – тематичні лекції та презентації, інтерактивні семінари, онлайн-вебінари, практикуми, групові дискусії, супервізійні сесії під наглядом тренера;
- асинхронне навчання: 12 годин (40 %) – аналіз кейсів та відеоматеріалів, самостійне опрацювання матеріалів, інтервізійні групи, форуми.

Форми підвищення кваліфікації. Інституційна форма підвищення кваліфікації із застосуванням дистанційних технологій (змішана форма).

Мета підвищення кваліфікації. Формування професійних компетентностей освітян щодо надання супервізійної підтримки педагогічним працівникам для покращення якості освітнього процесу, профілактики професійного вигорання та розвитку рефлексивної практики.

Завдання підвищення кваліфікації.

1. Поглибити й розширити знання фахівців щодо нормативно-правового та організаційно-методичного забезпечення супервізії.
2. Сформувати розуміння теоретичних основ та європейських стандартів супервізії.
3. Ознайомити з моделями супервізії в освіті та розвинути навички проведення індивідуальної та групової супервізії.
4. Сформувати компетентності щодо психологічної підтримки педагогів та навчити техніки рефлексивного аналізу педагогічної діяльності.
5. Розвинути вміння створювати безпечний простір для професійного розвитку.
6. Навчити андрогогічному підходу в супервізійній практиці.
7. Активізувати розвиток професійних якостей супервізора.
8. Сформувати компетентності щодо документального забезпечення супервізії.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться. Підвищення кваліфікації передбачає вдосконалення таких компетентностей, що є спільними для кожної цільової групи, а саме:

- Б.1. Психологічна;
- Б.2. Емоційно-етична;
- Б.3. Компетентність педагогічного партнерства;
- Г.1. Прогностична;
- Д.1. Здатність до навчання впродовж життя.

Очікувані результати підвищення кваліфікації. Після завершення програми учасники будуть здатні:

Знати та розуміти:

- нормативно-правове забезпечення супервізії у загальній середній освіті;
- теоретичні основи та європейські моделі супервізії;
- андрагогічні принципи роботи з дорослими
- етичні стандарти роботи з дорослими;
- характеристики профілю супервізора;
- вимоги до основних документів для забезпечення супервізії;
- етапи організації супервізії та характеристики супервізійного циклу.

Вміти:

- проєктувати та реалізовувати цикл супервізії;
- застосовувати різні форми та методи супервізії відповідно до потреб;
- використовувати техніки активного слухання та емпатійної підтримки;
- фасилітувати процеси професійної рефлексії;
- документально оформлювати супервізійний процес;
- діагностувати професійні потреби педагогів;
- проводити індивідуальні та групові супервізійні сесії;
- розробляти індивідуальні плани професійного розвитку.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації.

1. Поточний контроль:

- активність під час занять (20%);
- виконання практичних завдань (30%);
- ведення рефлексивного щоденника (10%);

2. Підсумковий контроль:

- презентація супервізійного кейсу (25%);
- підсумковий тест (15%).

Документ про підсумки підвищення кваліфікації. Сертифікат про підвищення кваліфікації встановленого зразка з присвоєнням 1 кредиту ЄКТС.

Вартість: 1050 грн

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено формування корпусу кваліфікованих надавачів супервізійних послуг, здатних імплементувати превентивні та корекційні інтервенції для збереження психологічного благополуччя та професійної резильєнтності педагогів.

Особливістю програми є її розроблення відповідно до сучасних вимог професійного розвитку педагогічних працівників та фокусування на формуванні компетентностей супервізорів для надання професійної підтримки та психологічної допомоги освітянам в умовах реформування української освіти.

Самостійна робота передбачає складання професійного профілю супервізора з аналізом сильних сторін та зон розвитку.

Підсумкові заходи передбачають презентацію супервізійного кейсу (25% підсумкової оцінки), підсумковий тест, що складається із 15 тестових завдань (15% підсумкової оцінки). 60% підсумкової оцінки – це активність під час занять (20%), виконання практичних завдань (30%), ведення рефлексивного щоденника (10%).

Зміст програми складається з 2 модулів та 6 взаємопов'язаних тем. Учасники, які успішно пройшли навчання та виконали підсумкові заходи, отримають свідоцтво/сертифікат.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 годин, з них: 8 годин – лекційні заняття, 16 годин – практична робота, 5 годин – самостійна робота, 1 година – контрольні заходи.

Назва навчальних тем	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУПЕРВІЗІЇ У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ					
Тема 1.1. Теоретичні нормативно-правові та ціннісні засади супервізії	2	2	1	-	5
Тема 1.2. Андрагогічний підхід у супервізії	2	2	-	-	4

Тема 1.3. Професійна компетентність супервізора	2	2	1	-	5
Разом за модулем 1	6	6	2	-	14
МОДУЛЬ 2. СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ					
Тема 2.1. Принципи, методи та форми супервізії	2	2	-	-	4
Тема 2.2. Процедура організації і здійснення супервізії	-	4	1	-	5
Тема 2.3. Документальне забезпечення супервізії	-	4	2	-	6
Разом за модулем 2	2	10	3	-	15
ПІДСУМКОВА АТЕСТАЦІЯ					
Презентація супервізійного кейсу	-	-	-	0,5	0,5
Підсумковий тест	-	-	-	0,5	0,5
УСЬОГО:	8	16	5	1	30
Відсоток загального обсягу	27%	53%	17%	3%	100%

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СУПЕРВІЗІЇ У ЗАГАЛЬНІЙ СЕРЕДНІЙ ОСВІТІ (14 годин)

Тема 1.1. Теоретичні, нормативно-правові та ціннісні засади супервізії (5 годин).

Огляд законодавства України: ЗУ «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», Порядок надання професійної підтримки (Наказ МОН №855 від 14.06.2024). Сутність супервізії, її відмінність від менторингу, коучингу, наставництва. Функції супервізії: освітня, підтримуюча, нормативна, управлінська. Європейські стандарти супервізії (ANSE – Association of National Organisations for Supervision in Europe). Компетентнісна рамка супервізора відповідно до міжнародних стандартів. Етичний кодекс супервізора: конфіденційність, межі відповідальності, етичні ділеми.

Тема 1.2. Андрагогічний підхід у супервізії (4 години)

Основні положення сучасної андрагогіки за М.Ноулзом. Специфіка навчання дорослих: самостійність, досвід, мотивація, практична орієнтація. Принципи андрагогіки в супервізії: розуміння потреб дорослих, стимулювання до саморозвитку. Врахування професійного досвіду та індивідуальних особливостей педагогів.

Тема 1.3. Професійна компетентність супервізора (5 годин)

Професійний стандарт супервізора в освіті. Ключові компетентності: комунікативна, рефлексивна, діагностична, фасилітаційна. Супервізор як лідер та агент змін. Емоційний інтелект та емпатія в супервізії. Профілактика професійного вигорання супервізора. Супервізія супервізорів: підтримка професійного розвитку.

МОДУЛЬ 2. СУПЕРВІЗІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ (15 годин)

Тема 2.1. Принципи, методи та форми супервізії (4 години)

Принципи супервізії відповідно до концепції НУШ (людиноцентризм та повага до особистості; доступність та інклюзивність; академічна доброчесність та свобода; добровільність та партнерство; об'єктивність та прозорість; сприяння навчанню впродовж життя). Методи супервізії та їх

застосування (бесіда та структуроване інтерв'ю; консультування та коучинг; спостереження; опитування та анкетування; аналіз документів та портфоліо; відеоаналіз педагогічної діяльності). Форми організації супервізії.

Тема 2.2. Процедура організації і здійснення супервізії (5 годин)

Етапи проведення супервізійної сесії. Підготовчий етап (технологія проведення первинної зустрічі; діагностика професійних потреб педагога (SWOT технологія, колесо компетентностей тощо); укладання супервізійного контракту; планування циклу супервізії). Основний етап (проведення супервізійної сесії: структура, динаміка; техніки активного слухання та емпатійного реагування; робота з опором та психологічними захистами; надання конструктивного зворотного зв'язку (модель SBI – Situation-Behavior-Impact). Заключний етап (техніки узагальнення та рефлексії; верифікація результатів супервізії; планування подальшого професійного розвитку; завершення супервізійних відносин).

Тема 2.3. Документальне забезпечення супервізії (6 годин)

Вхідна документація. Оформлення запиту на проведення супервізії. Складання договору про надання супервізійних послуг. Розробка плану-графіка проведення супервізії. Форми інформованої згоди та конфіденційності.

Звітна документація. Ведення журналу супервізійних сесій. Складання проміжних та підсумкових звітів. Оформлення актів здачі-приймання послуг. Видача свідоцтв про проходження супервізії. Формування портфоліо супервізора.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- аналіз нормативних документів МОН щодо супервізії;
- порівняльний аналіз моделей супервізії: розвивальна, інтегративна, рефлексивна, системна;
- розбір етичних кейсів у супервізійній практиці;
- адаптація європейських стандартів до українського освітнього контексту.
- вправи на визначення освітніх потреб дорослих;
- техніки роботи з опором та мотивацією педагогів;
- розробка індивідуальних траєкторій професійного розвитку;
- моделювання супервізійних ситуацій з урахуванням андрагогічних принципів.

- самодіагностика компетентностей супервізора (за шкалою ANSE);
- вправи на розвиток емоційного інтелекту;
- техніки самопідтримки та відновлення ресурсів;
- розробка індивідуального плану професійного розвитку супервізора.
- відпрацювання технік структурованого спостереження;
- моделювання різних форм супервізійних сесій;
- вправи на вибір оптимальних методів для різних ситуацій;
- розробка критеріїв ефективності супервізії.
- розробка плану проведення супервізійного циклу для конкретного випадку;
- підготовка інструментів для діагностики професійних потреб.
- розробка пакету документів для власної супервізійної практики;
- створення шаблонів основних документів.

3.2. Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання

- вивчення Порядку надання професійної підтримки педагогічним працівникам;
- ознайомлення з документами ANSE та EMCC (European Mentoring and Coaching Council).
- складання професійного профілю супервізора;
- аналіз власних сильних сторін та зон розвитку.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 19.11.2025).
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20> (дата звернення: 19.11.2025).
3. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 19.11.2025).
4. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розроблення типових програм підвищення кваліфікації

педагогічних працівників» від 13.10.2025 № 1349. URL: <https://mon.gov.ua/> (дата звернення: 19.11.2025).

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.09.2024 № 1349 «Про деякі питання організації надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії) у сфері загальної середньої освіти».

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 р. № 800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-п> (дата звернення: 19.11.2025).

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1190 «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1190-2018-%D0%BF#Text>

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2020 р. № 672 «Деякі питання професійного розвитку педагогічних працівників». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/672-2020-%D0%BF#Text>

9. Порядок надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії): наказ МОН від 14.06.2024 № 855 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 06 serpnia 2024 r. za №1201/42546). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/RE42546?an=2>

10. Типове положення про проведення супервізії впровадження Концепції «Нова українська школа». 2018. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2018/12/SUPERVIZIYA-POLOZHENN-2.pdf>

Основна література

1. Астремська І. В. Прикладні методики та основи супервізії в соціальній роботі. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/index.php?m=2&b=348>

2. Венгловська О., Гладкова Г., Новик І. Методичні рекомендації щодо надання професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії). УІРО, 2024. <https://uied.org.ua/metodychni-rekomendacziyi-shhodo-nadannya-profesijnoyi-pidtrymky-ta-dopomogy-pedagogichnym-pracivnykam-zdijsnennya-superviziyi/>

3. Мушкевич М. І. Супервізія : навч. посіб. (до курсу «Супервізія») / Мирослава Іванівна Мушкевич. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 188 с.

4. Новик І., Борисенко Ю., Венгловська О., Гладкова Г., Стягунова О. Підготовка супервізорів для закладів загальної середньої освіти: комплект навчально-методичного забезпечення. Київ. УІРО. 2024.

<https://uied.org.ua/pidgotovka-supervisoriv-dlya-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osvity-komplekt-navchalno-metodychnogo-zabezpechennya/>

5. Підготовка тренерів для навчання супервізорів у сфері загальної середньої освіти (за програмою підготовки надавачів послуг з професійної підтримки та допомоги педагогічним працівникам (здійснення супервізії): керівництво для тренерів / укладачі І. Горбенко, С.Корольок, О.Федоренко. Київ, 2024. URL: <https://uied.org.ua/pidgotovka-treneriv-dlya-navchannya-supervisoriv-u-sferi-zagalnoyi-serednoyi-osvity/>

6. Супервізія як стратегія покращення якості викладання. Порадник для супервізорів (наставників) . 2018. URL: https://cprpploz.at.ua/poradnik_dlja_supervisoriv.pdf

7. Супервізія: професійна підтримка і професійний розвиток педагогів (порадник для супервізорів (наставників)). 2018. URL: <http://surl.li/cpalcp>

8. Учительський апгрейд: самооцінювання професійної діяльності: збірник діагностичних матеріалів / Ю. Борисенко, О. Венгловська, Г. Гладкова, І. Новик, О. Стягунова, О.Федоренко; за заг.ред. І.Новик. Київ: УІРО, 2024. <https://uied.org.ua/uchytelskyj-apgrejd-samooczinyuvannya-profesijnoyi-diyalnosti/>

Додаткова література

1. Bernard, J. M., Goodyear, R. K. Fundamentals of Clinical Supervision : [6th ed.]. Pearson, 2019. 480 p.
2. Davys, A., Beddoe, L. Best Practice in Professional Supervision. Jessica Kingsley Publishers, 2021. 240 p.
3. Scaife, J. Supervision in Clinical Practice: A Practitioner's Guide : [3rd ed.]. Routledge, 2019. 280 p.
4. Tsui, M. S. Social Work Supervision: Contexts and Concepts. SAGE Publications, 2018. 352 p.
5. Van Ooijen, E. Clinical Supervision Made Easy. PCCS Books, 2013. 160 p.